

Kulturförvaltningen
Petter Baggeryd
petter.baggeryd@boras.se

RAPPORT

Datum
2022-02-04

Sida
1(19)

Förstudie: Scen för populärmusik Borås

Innehåll

Förstudie: Scen för populärmusik Borås.....	1
Innehåll	2
1 Introduktion.....	3
2 Uppdraget.....	3
3 Vad är populärmusik?	6
4 Nuläge, Borås som musikstad idag.....	6
5 Varför en till scen?	8
6 En scen för vem?	9
6.1 Scenen som en del av kulturlivet.....	9
6.2 Scenen som en del av staden	10
6.3 Tre ben att stå på	10
6.4 Drift och styrning.....	12
6.5 Vad kostar en scen?	13
6.6 Intäkter.....	14
7 Utmaningar och möjligheter	14
8 Sammanfattning	16
9 Slutsats.....	17
10 Nästa steg.....	17
10.1 Staden	17
10.2 Civilsamhället	18
10.3 Näringslivet.....	18
11 Källförteckning	19

1 Introduktion

Borås populärmusikliv är efter år på sparlåga i långsamt förfall. Ljusglimtar dyker upp i form av enstaka initiativ men den stabila grunden och infrastrukturen i form av verksamma aktörer och verksamheter saknas. Det finns en tydlig längtan efter musikupplevelser bland stadens invånare och studenter. Bokningsbolag från hela landet söker scener för sina artister att uppträda på och arrangörer platser att verka och växa genom. Musiker och artister behöver möta och skapa relationer med sin publik. Innerstaden har behov av nya verksamheter för att skapa stadsliv när handeln sviker och staden behöver ta hand om en kulturform med stadigt ökande efterfrågan och folklig bredd.

För att Borås ska kunna bli en levande musikstad med ett rikt utbud för såväl invånare som besökare måste den byggas från grunden. En levande musikscen i staden kräver mötesplatser och struktur. Grunden i infrastrukturen för populärmusiken är de fysiska scenerna och mötena kring dessa. En scen också i betydelsen sammanhang, som bygger på ett nätverk av arrangörer med ett brett utbud och tillhandahåller den stabilitet som krävs för att skapa ett hållbart musik- och kulturliv. En scen som skapar möjligheter för nya initiativ, där arrangörer och musiker kan etablera sig, växa och bidra till ett spännande och inkluderande Borås, nu och för framtiden.

I den här rapporten presenteras förslag på finansiering, organisering och styrning av en ny scen för populärmusik.

2 Uppdraget

Syftet med denna förstudie är att undersöka möjligheterna och förutsättningarna för att etablera en fysisk scen för populärmusik i Borås. En scen med kapacitet att husera arrangemang för stående publik i storleken 300–500 personer.

Bakgrunden till studien är den kartläggning av populärmusikområdet i Borås som genomfördes av Kulturförvaltningen på uppdrag från Borås Stads Kulturnämnd under 2019. Kartläggningen var tänkt som ett underlag och en utgångspunkt för att visa vilka resurser och tendenser som finns inom stadens musikliv. Syftet var även att lyfta fram vilka ambitioner som fanns hos stadens aktörer inom populärmusikområdet.

Från Borås musikliv kom en stark och tydlig vision om att staden behöver en eller flera scener och mötesplatser för populärmusik. Utredningens visade att Borås, liksom många städer i Sverige idag, har förlorat flera av de scener och klubbar som varit populärmusikens arenor. Förändringar i musiklivets ekonomiska struktur, gentrifieringsprocesser i stadskärnorna samt en minskad benägenhet att ingå i föreningslivet var några av de huvudsakliga skälen till utvecklingen som utredningen behandlade utifrån Borås kontext.

Rapporten *Vi fortsätter spela pop (men vi håller på att dö)* (Thor Rutgersson, 2016) hade redan 2016 ringat in tendensen av den mellanstora scenens död, och hur det riskerar att påverka hela den struktur som gjort Sverige till en av världens främsta producenter av populärmusik.

Musikutredning 2019 (Dnr KUN 2018-00137 3.6.1.0) godkändes av Kulturnämnden och samtidigt beslöts att uppdra kulturförvaltningen att ta fram en utvecklingsplan med aktiviteter för åren 2021–2024, inklusive uppdraget att undersöka möjligheterna för att etablera en scen för populärmusik i Borås.

Idag, två år efter att utredningsarbetet tog sin början, har inte bara två år med ansträngande pandemirestriktioner påverkat musiklivet negativt, men Kulturförvaltningen ser också en betydligt svårare utgångspunkt i att arbeta främjande med musiklivets olika nivåer i Borås.

En del av de resurser och aktörer som fanns 2019 är nu borta. (se *Återrapportering av aktivitetsplan 2021*, Dnr KUN 2018-00137 3.6.1.0). Fortfarande finns inte heller den mellanstora scen för stående publik som är så viktig för att kunna arrangera kvalitativa konserter inom majoriteten av populärmusikens genrer.

Denna rapport är framtagen i samverkan med Västra Götalandsregionens förvaltning för kulturutveckling. Rapporten är tänkt att fungera som ett diskussionsunderlag för politiken och Borås musikliv när grunderna för Borås som framtidens musikstad etableras.

Projektgruppen har under förstudien bestått av:
Petter Baggeryd, projektledare kulturförvaltningen Borås Stad
Emma Gerdien, kultursekreterare unga kulturförvaltningen Borås Stad
Jonathan Björk, Producent Populärmusik Förvaltningen för kulturutveckling VGR

Frågeställningar

- Vilka är intressenterna, vilka är arrangörerna, utövarna, publiken?
- Hur kan en musikscen organiseras och förvaltas?
- Vilka är kostnaderna för en professionell scen?
- Hur ser de ekonomiska förutsättningarna ut idag?
- Vilka insatser krävs för att förverkliga ett scenprojekt?

Rapporten belyser scenen inte bara som en plats för musikens utövare och publik utan också dess roll i staden. Hur passar en ny scen in i Borås som växande stad med musiken som en levande del av det framtida stadslivet?

Förstudien är baserad på samtal och intervjuer utförda under hösten 2021 samt insamlat underlag och rapporter från Borås TME, Kulturrådet, Myndigheten för kulturanalys, Svensk Live, Fastighetsägarna och Borås Stad Kulturförvaltning.

Följande personer har intervjuats eller deltagit i samtal under arbetets gång:

Ulf Andersson, Bara Gört – Arrangör, klubb Undergrunden (Töllsjö)
Hanna Lassing – Fastighetsägare, Kanico (Borås)
Kim Larsson – Restaurangchef, The Company (Borås)
Helena Ransjö Alcenius – VD, Borås TME (Borås)
Richard Mattsson - Stadsarkitekt Borås Stad (Borås)
Albert Alexandersson - VD Åhaga (Borås)
Richard Herrlin, Victor Nilsson och Daniel Waern - Arrangörer, musiker, producenter Ljudverkstan (Borås)
Janne Nolin - Verksamhetschef Hemgården (Borås)
Leila Talmoudi och Robert Hernwall – ABF (Borås)
Daniel Rydström – Fastighetsägare, Mqvist (Borås)
Andreas Thulin – Musiker, Avery Quinn (Borås)
Jenny Roos och Pär Hagström - Skeppet GBG (Göteborg)
Deciree Åkesson - Luger bokningsbolag och agentur (Stockholm)
Markus Persson – Jubel bokningsbolag och agentur (Stockholm)
Victor Schvarcz och Amanda Söderberg - Komet Agency bokningsbolag och arrangör (Stockholm)
Mattias Albinsson – Headstomp bokningsbolag och agentur (Stockholm)
Martin Dahlberg - United Stage bokningsbolag och agentur (Stockholm)
Anton Hedberg - Initiativtagare *Scen Manifestet* (Borås)
Caroline Wallin – Cityledare, Borås City (Borås)
Isak Snow – Verksamhetsledare, Scenit (Örebro)
Lotta Axelsson – Studieförbundet (Göteborg)
Pontus Swanberg – Medborgarskolan (Borås)
Nesko Stefanovski - Studieförbundet Vuxenskolan (Borås)
Christian Pallin – Arrangör, Koloni GBG (Göteborg)

Situationen under den pågående pandemin under 2021 har gjort att vi valt att avstå från gruppaktiviteter och resor. Intervjuer och samtal har skett i individuella möten. Detta har resulterat i att delen i uppdraget som handlar om främjande av samtalet inte kunnat förverkligas fullt ut. Projektgruppen hoppas i stället att den här förstudien kan ge nya perspektiv och förutsättningar för framtida samtal.

3 Vad är populärmusik?

Från rapporten *Vi fortsätter spela pop (men vi håller på att dö)* av Thor Rutgersson.

“Popmusik associeras ofta med en viss musikgenre eller med mer kommersiell och lättsmält musik. Vår definition av popmusik innefattar dock allt som inte är konstmusik. Popmusik inkluderar rock, pop, hip-hop, metal, EDM, americana, soul och allt däremellan. Det som inte åsyftas är den så kallade konstmusiken, det vill säga klassisk musik, ensemblemusik, symfoniorkestrar och så vidare. Avskiljningen är viktig då konstmusiken och vissa genrer, till exempel jazz, åtnjuter ett helt annat stöd och annan subventionering än scenerna och organisationerna kring popmusiken.”

Frågan om populärmusikens villkor och roll behandlas mer ingående i Rutgerssons rapport framtagen i samarbete mellan MoKS, Livemusik Sverige och Studieförbundet. Ett mer lokalt perspektiv ges i den utredning som togs fram 2019 på uppdrag av Kulturnämnden i Borås och ligger till grund för uppdraget kring denna förstudie. (*Musikutredning 2019*, Dnr KUN 2018-00137 3.6.1.0)

4 Nuläge, Borås som musikstad idag

I de attitydundersökningar som Borås TME genomför årligen går det att utläsa att musik och konserter ligger långt ner på listan över vad medborgarna associerar med Borås. Det område som får lägst betyg i undersökningarna är klubbar/diskotek i alla grupper och i åldersgruppen 18–30 hamnar även kulturarrangemang bland de fem lägst betygsatta. Samma tendenser går att se i de enkäter som gjorts med studenterna på Borås Högskola. Något som påtalats upprepade gånger under förstudien är att “om man ska gå ut på kvällen åker man till Göteborg”. Det finns en önskan om ett bättre utbud, inte enbart av ungdomskultur och nattliv utan för musiklivet i stort. I undersökningen *Bilden av Borås* som genomfördes 2019 framgår det att när det kommer till storleken på utbudet ligger nöje- och kultur lägst av de tre punkter som efterfrågas.

Den här bilden bekräftas även av intervjuer med de nationella bokningsbolagen, som ser att för en stad av Borås storlek bokas det förhållandevis få artister. Detta gäller även i jämförelse med städer som har liknande geografisk placering, nära en storstad. Orsaken uppges vara bristen på scener för de mindre och medelstora akterna som inte kan fylla scener som till exempel Åhaga, men även avsaknaden av lokala arrangörer som har kunskapen om marknaden och publiken. När det arrangeras musik i Borås är det ofta externa arrangörer som bokar, vilket kan vara problematiskt då utbudet blir begränsat till innehåll som bolagen ser som ”säkra kort”.

Utbudet av konserter för en stående publik i mellanformatet har den senaste tiden varit beroende av en enda arrangör, Ulf Andersson, som arrangerar Klubb Undergrunden på Pumphuset i Simonsland med stöd av fastighetsägaren Kanico. Klubb Undergrunden har haft runt 150 konserter med cirka 200 artister och band i Borås sedan 2016.

Scenen på Pumphuset klarar en stående publik på upp till 200 personer men scenytan är liten och inte främst avsedd för rockkonserter. Klubb Undergrunden har efter pandemin sett ett ökat tryck på biljettförsäljningen med slutsålda arrangemang under hösten 2021. Publikkapaciteten på Pumphuset gör det dock problematiskt att hitta lönsamhet då det som minst behövs 150 betalande för att arrangemanget ska kunna gå plus minus noll.

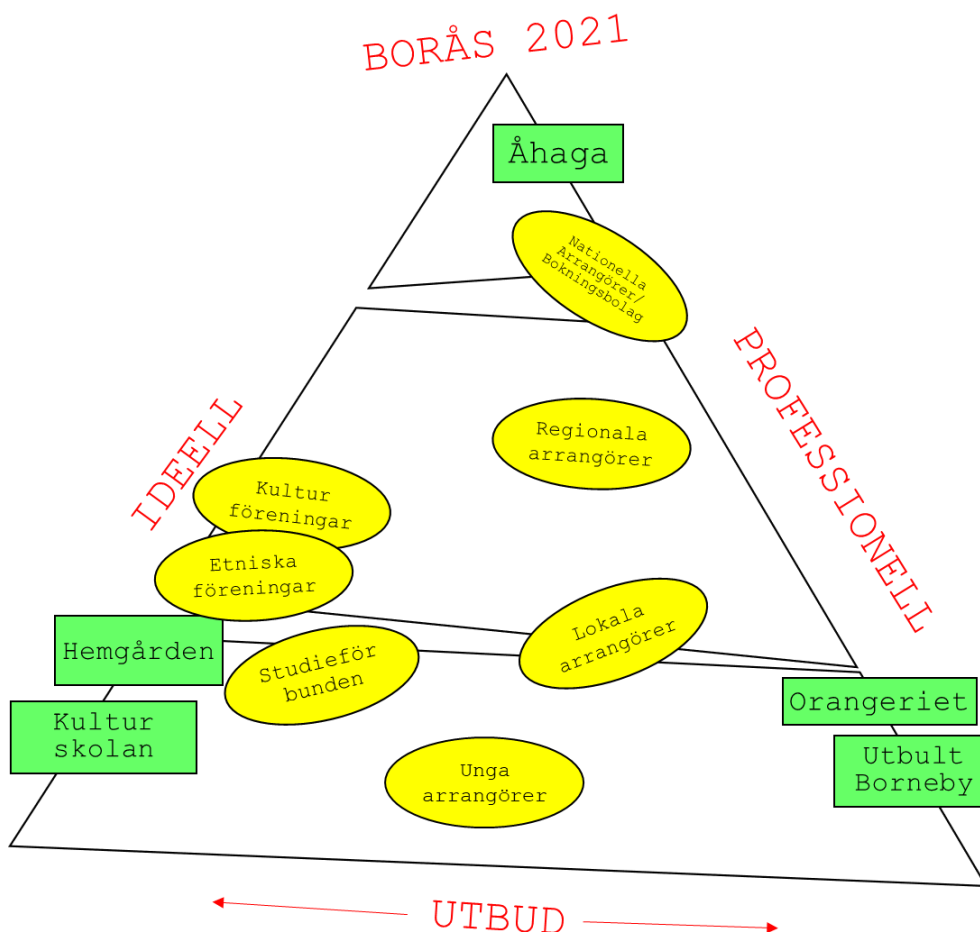
Samarbetet har fungerat väl men upphör från våren 2022 då det är svårt för både arrangör och restaurang att finna lönsamhet. Klubb Undergrunden har beslutat att inte fortsätta verksamheten i Borås och hänvisar till brist på stöd från staden och förutsättningar att skapa hållbarhet i verksamheten.

2020 författades manifestet *Drömmen om en ny och levande musikscen i Borås*. Avsändarna var Anton Hedberg - Journalist och krönikör Borås Tidning, Klas Svensson - fotograf och ägare Studion, Jonatan Andersson - Marknadschef Fristads arbetskläder, Carl Nero - Marknadschef och landschef Norge Mantap Global AB och Ulf Andersson - Arrangör Bara Gört. I manifestet efterlyser de en samtalspartner inom kommunen för att kunna bygga en ny scen i Borås med stöd av staden och privata finansiärer. Gruppen var inaktiv under 2021 men meddelade i slutet av året att de planerar att återuppta sökandet efter samarbetspartners under 2022.

Sedan 2019 när musikutredningen genomfördes har även två mindre, men för ungdomsmusiken viktiga, scener försvunnit i samband med omlokaliseringar av verksamheterna Brygghuset och Kulturföreningen Tåget. De ungdomar som hade sina aktiviteter på Brygghuset står nu utan scen och var det är tänkt att dessa ska uppträda och arrangera i framtiden är i skrivande stund oklart.

5 Varför en till scen?

Musiklivets triangel är tagen från *Vi fortsätter spela pop (men vi håller på att dö)* av Thor Rutgersson och här omvandlad för att visualisera situationen i Borås 2021. De gröna figurerna är scener och de gula representerar möjliga aktörer.

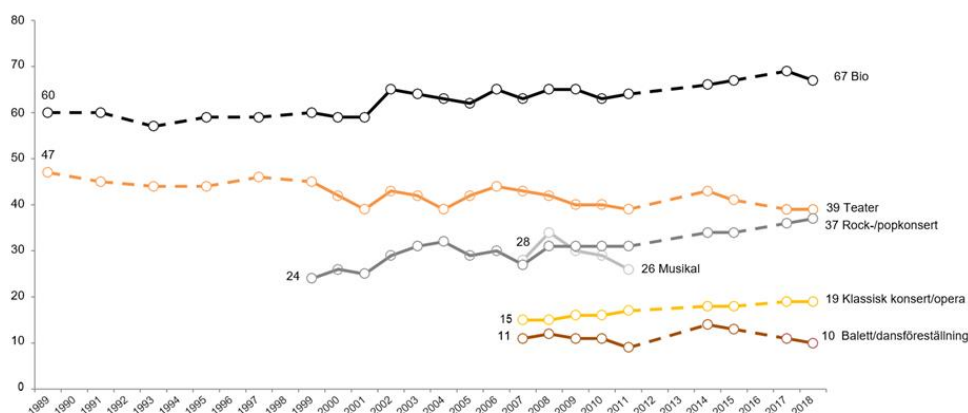
Situationen för Klubb Undergrunden är målande för arrangörernas verklighet i Sverige idag. Avsaknaden av hållbara samarbeten samt osäkra förhållanden är ett par av orsakerna många pekar på när det gäller den bristande återväxten i arrangörsleden. De ekonomiska förutsättningarna är små, och de som vill bedriva kulturverksamhet på en kommersiell arena tar stora risker. En struktur som stödjer arrangörerna för mindre och medelstora arrangemang behövs för att de ska kunna bedriva och utveckla sin verksamhet. De mindre arrangemangen står även för en större variation och täcker uttryck som kompletterar de större rent kommersiella scenernas utbud. Det finns utrymme i detta segment för arrangemang som sticker ut, kan bidra till mångfald och representation och samtidigt locka en ny publik till staden. Det finns många olika sätt att stödja lokala arrangörer och utövare, men utan en fysisk scen som dessa kan växa och utvecklas på blir åtgärderna lätt uddlösa och kortsiktiga.

Kulturrådets rapport om arrangörer inom kulturområdet, *Arrangörer – Uppföljning och kartläggning av förutsättningar*, som publicerades under hösten 2021 bekräftar bilden om avsaknaden av strukturer och framhåller också den centrala roll arrangören har inom kulturens infrastruktur. Arrangörerna är drivande inom kulturlivet och viktiga uppdragsgivare för såväl konstnärer och artister som branschspecifika aktörer. I rapporten lyfts även vikten av långsiktiga stöd och samarbeten för att arrangörer ska kunna utvecklas och professionalisera sin verksamhet. Även möjligheterna att jobba strategiskt och främja smalare kulturyttringar kräver möjlighet att planera sin verksamhet med ett längre perspektiv.

6 En scen för vem?

6.1 Scenen som en del av kulturlivet

Rock/pop konserter är en av de mer populära och stadigt ökande kulturupplevelserna i Sverige enligt Myndigheten för kulturanalys rapport om kulturvanor i landet (*Kulturvanor i Sverige 1989–2018*). Samma rapport visar även på populärmusikens breda upptagningsområde gällande utbildningsnivå, inkomstnivå och ålder. Populärmusiken har en bred repertoar som når en publik som övriga kulturinstitutioner har svårare att attrahera.

Kommentar: Frågan lyder: 'Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?', där 'Gått på teater', 'Gått på musikal', 'Gått på balett/dansföreställning', 'Gått på klassisk konsert/opera' samt 'Gått på rock-/popkonsert' ingår, tillsammans med ett större antal delfrågor. Resultaten avser besök minst någon gång under de senaste 12 månaderna. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 1989–2018.

En scen där musiken får stå i första rummet och verka på egna villkor kan skapa förutsättningar för nya arrangörer och initiativ att ta form i en trygg och hållbar miljö. Samarbeten med stadens övriga kulturliv och scener kan bygga större sammanhang och arrangemang som skapar synergier och ger ett mer levande musik- och kulturliv för såväl invånare som besökare.

En fungerande musikscen för populärmusik agerar även som en portal till omvärlden där den lokala och inresta publiken får möta musik från hela världen. Samtidigt möjliggörs det för lokala artister och arrangörer att kunna ta sina första steg ut på en nationell och internationell scen. Med tillhörande

sociala ytor och servering kan platsen verka som en viktig mötesplats för det lokala kultur- och musiklivet, en plats där artister, arrangörer, och andra verksamma kan mötas och där nya samarbeten kan uppstå.

6.2 Scenen som en del av staden

I Borås som i övriga landet brottas innerstaden med nedlagda butiker och svikande handel. Frågan om innerstadens roll har tagit ny fart under pandemin. Fastighetsägarna och HUI Research har som en del av Cityindex 2021 tagit fram rapporten *Stadsliv med människan i centrum*. I rapporten lyfts kulturen som en viktig byggsten för att skapa attraktiva stadskärnor när delar av handeln flyttar ut eller försvinner. Staden går från att vara en plats för handel mot att vara en plats för möten med människan i centrum.

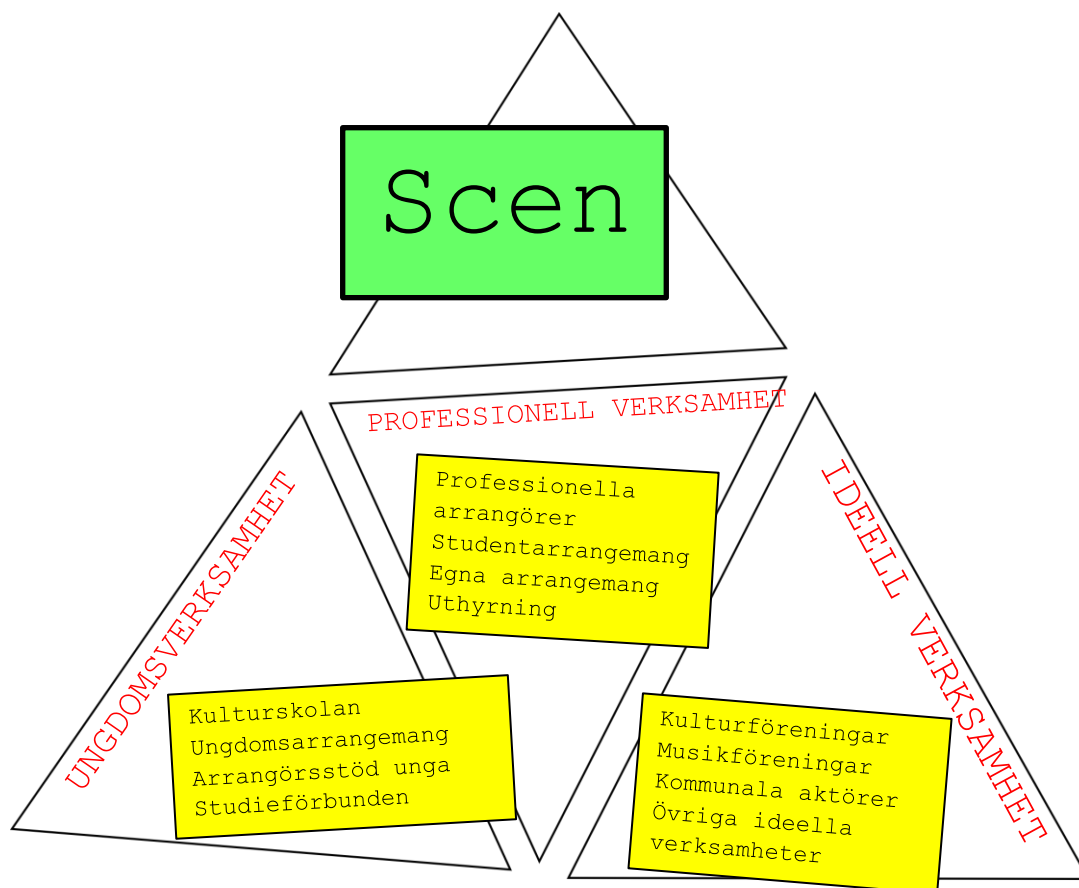
Ett levande musikliv kan vara ett viktigt och användbart verktyg i utvecklingen av innerstaden. Med hjälp av musiken och publiken kan en verksamhet formas som påverkar och influerar omkringliggande miljöer och skapar därmed en punkt dit både invånare och besökare söker sig. Scenen blir en del av den infrastruktur som skapar en levande stad med ett kulturliv som drivs av och för stadens medborgare. En scen som tillsammans med stadens övriga kulturinstitutioner och aktörer utgör en stad med upplevelser i olika storlekar året om.

En scen med stöd och ett tydligt uppdrag från kommunen kan även verka för att tillgängliggöra kultur för nya målgrupper och verka demokratiskt. Att ge plats till kultur som inte fullt ut kan verka på kommersiella villkor är viktigt för den kulturella välfärden och bidrar till ett rikare samhälle. Genom att sänka tröskeln för deltagande och nyttjande kan man åstadkomma balans mellan kommersiella intressen, ideella aktörer och verksamheter med offentliga och folkbildande uppdrag.

Den ambition som idag finns från Borås stad gällande stadsutvecklingen behöver också värna de mindre byggblocken som ger liv och identitet åt de nya miljöerna som nu etableras.

6.3 Tre ben att stå på

En möjlig väg framåt är att samla ett flertal aktörer som har behov av en scen för sin verksamhet. Populärmusikens näst intill unika position i kulturen där det professionella och ideella möts ger ett brett rekryteringsunderlag. Samverkan kan bygga en stabil ekonomisk och organisatorisk grund som kan vara svår att uppnå för en enskild verksamhet. Kombinationen av aktörer kan även skapa synergier där de olika delarna ger varandra nya samverkansmöjligheter utöver scenen.

Ungdomsverksamhet (inkludering, fritid och sysselsättning)

Egna och externa arrangemang riktade till ungdomar i olika målgrupper. Stödverksamhet för unga arrangörer i form av nätverk, introduktion och handledning.

Denna del av verksamheten kan utföras på uppdrag av staden och regionen med fokus på ungdomar. Fritids- och folkhälsoförvaltningen och Kulturförvaltningen är viktiga parter där en del av den verksamhet som bedrivs idag skulle kunna hitta plats under samma tak. Även Kulturskolan har ibland behov av en större scen för sina arrangemang. Studieförbunden är också en möjlig partner, både som arrangör av egen verksamhet och för samarrangemang.

Som möjlig modell kan man se den verksamhet som föreningen Scenit bedriver på uppdrag av Örebro kommun, Region Örebro län och Örebro läns bildningsförbund med fokus på ungdomar i åldern 13-25.

Ideell verksamhet (breddat kulturutbud, inkludering, samverkan)

Med kommunala, regionala och statliga bidrag bedriva helt eller delvis subventionerad verksamhet för att stödja det lokala och regionala föreningslivet.

Samarrangerade event, med kommunalt stöd för exempelvis marknadsföring; och projektledning. Här kan lokala musik-, konst- och etniska föreningar vara målgrupper, men även andra kommunala eller ideella aktörer inom stadens kulturliv och civilsamhälle. Arrangörs- och verksamhetsstöd för uppdrag

kopplade till föreningslivet, liksom samarbetet med Åhaga för Borås symfoniorkesters räkning, kan vara en möjlig finansieringsmodell.

Professionell verksamhet (upplevelser, identitet, destination)

Ej subventionerad verksamhet där eventuella överskott går in i verksamheten och finansierar nya arrangemang, samarbeten och utvecklingsprojekt.

Verksamheten bygger till största delen på externa arrangörer och uthyrning till annan verksamhet där exempelvis studentarrangemang på uppdrag av kår och högskola kan ingå. Här finns även möjlighet till egna kommersiella arrangemang där verksamheten agerar med- eller huvudarrangör för konserter och uttryck inom andra konstformer som saknar scenrum.

De tre delarna kan utvecklas över tid och balansen mellan dem justeras.

Målsättningen för de olika delarna måste stämmas av regelbundet och utrymmet för de olika aktörerna fördelas av verksamheten.

6.4 Drift och styrning

Att scenen kan verka autonomt är av stor vikt för att kunna bibehålla aktualitet och vara en relevant partner för arrangörer och bokningsbolag. Samtidigt är det viktigt att den verksamhet som finansieras av staden får ett tydligt uppdrag med struktur för uppföljning och återrapportering. Men även här är det viktigt att kunna utvecklas i takt med att kraven från ungdomar och civilsamhälle ändras och nya behov framkommer.

Föreningsmodellen tillämpas på andra håll i Sverige med olika uppbyggnad och är ett alternativ att titta närmare på. Organisationsexempel hittas hos exempelvis Scenit i Örebro, som är en paraplyorganisation för studieförbunden. Ett annat är Mejeriet i Lund som drivs gemensamt av fyra föreningar: Folkets Bio i Lund, Månteatern och musikföreningarna Plektrum och Repeater. Dock bör andra driftsformer inte uteslutas, fokus bör ligga på att hitta en form som ger scenen autonomi, men som inte står i vägen för samarbeten med ekonomiskt stöd/finansiering från stad och näringsliv.

Styrelse

Ansvarig för uppföljning av uppdrag och strategiska beslut.

Då föreningsdriven verksamhet riskerar att bli personberoende och på så sätt sårbar är det viktigt att sammansättningen av styrelsen är robust. Förslagsvis ingår representanter från alla involverade intressenter där både kulturförvaltningen och fritids- och folkhälsoförvaltningen finns representerade. Även verksamhetsledare bör ha en fast plats vid styrelsesammanträden för att garantera kopplingen mellan verksamhetens fortlöpande arbete och styrelsearbetet.

Programråd

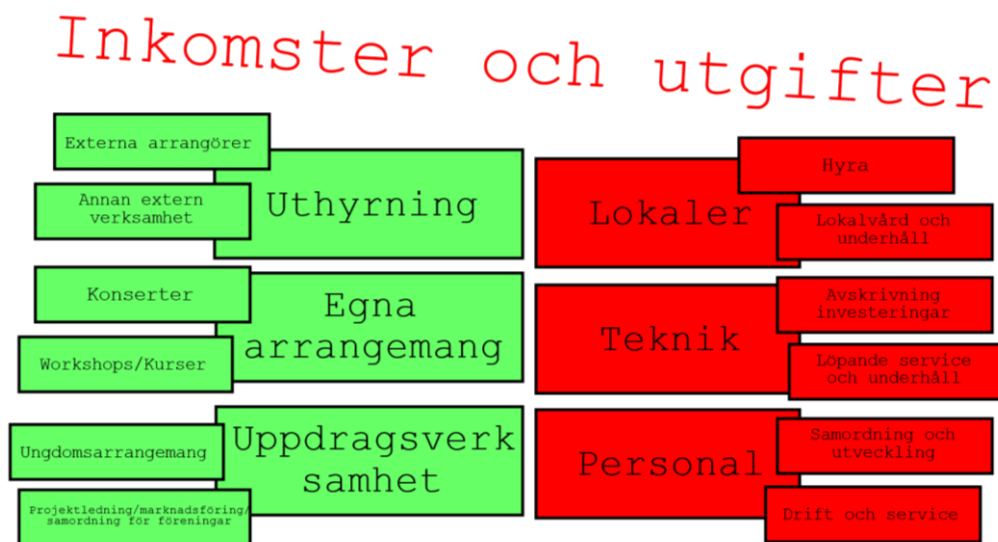
Stöd för verksamheten i programutvecklingsarbetet.

Programrådet sammankallas av verksamhetsledare och bör innehålla medlemmar som representerar alla de typer av verksamheter som nyttjar

scenen. Lokala arrangörer, studieförbund, kulturförvaltningen och sakkunniga inom musikområdet.

6.5 Vad kostar en scen?

Landets mindre musikscener har idag svårt att överleva enbart på uthyrning och publikintäkter. En ny scen kommer behöva stöd för att kunna etablera sig och beroende på hur den organiseras även löpande ekonomiskt stöd i viss mån.

Den initiala kostnaden drivs till största delen av lokalanpassning och investering i teknisk utrustning. Återinvesteringstakten är låg då förväntad livslängd på scenteknik är minst 10–15 år. Lokalanpassning är svårt att beräkna då detta beror på vilken lokal som diskuteras. Vilka akustiska åtgärder som behövs beror till stor del av lokalens utformning och placering, intill kringliggande ljudkänslig verksamhet och bostäder. Fastighetsägare och kontraktstid kan även det påverka då ett längre avtal kan ge möjligheter att sprida investeringar i lokalerna över en längre tid.

De löpande kostnaderna utöver lokaler och lokalservice är framför allt personalkostnader. En dedikerad verksamhet krävs för en välfungerande scen och är avgörande för hur väl etableringen lyckas.

Verksamhetsledare

En scen är inget utan sin musik och sina arrangemang, sitt nätverk, identitet och rykte. Att starta upp en ny scen kräver arbete under etableringsfasen med fortlöpande samordning, nätverksbyggande och programläggning. Det behövs en resurs som skapar samarbeten med arrangörer, driver arrangemang tillsammans med bokningsbolagen och hjälper dem att anpassa arrangemangen för Borås samt den lokala och tillresta publiken. En verksamhetsledare som har det dagliga ansvaret att verkställa och följa upp så att uppdrag följs och visionen om scenen som mötesplats förverkligas i samarbete med uppdragsgivare. Den samordnande rollen bör även ha i uppgift att kontinuerligt omvärldsbevaka och söka externa medel både regionalt och statligt. Samarbeten med näringsliv gällande sponsringsfrågor bör även ingå i rollbeskrivningen. Rollen bör även samverka med kommunala och regionala funktioner i stöd till det ideella

föreningslivet och unga arrangörer i frågor om marknadsföring, projektledning och utveckling.

Teknik

Investering i teknik krävs för att scenen ska kunna möta kraven från professionella aktörer och hålla branschstandard. En uppskattning är en initial kostnad mellan 1,5–2 mkr för en komplett teknikpark med ljud och ljus. I detta ingår inga byggåtgärder utan enbart den tekniska utrustningen.

Tekniker/vaktmästare

För att garantera att scenen fyller arrangörer och artisters behov krävs ständig skötsel och eftersyn. Det behövs en tjänst som ansvarar för tekniskt underhåll och drift, som kan introducera inhyrd teknisk personal i lokalens teknik, samt innehar de certifieringar som krävs för till exempel arbete på hög höjd, elsäkerhet och brandsäkerhet. Beroende på verksamhetens organisation kan en tekniker även vara en resurs för den dagliga verksamheten i lokalerna.

6.6 Intäkter

Inkomsterna för en scen består till största delen av hyresintäkter från externa arrangörer och biljettintäkter från egna arrangemang. För en del arrangemang finns även statliga och regionala stöd att söka. Erfarenheten från liknande verksamheter visar att de mellanstora scenerna har svårt att bära sina kostnader på egen hand, utan kräver ytterligare intäktskällor och medfinansiering. Restaurangverksamhet är ett sätt för mindre scener att klara ekonomin, dock är det vanligt att restaurangverksamheten styr villkoren för scenen då den står för en betydande del av intäkterna. I detta fall krävs då ett tydligt avtal med den potentiella restauratören så att innehåll och programläggning inte påverkas.

En viktig aspekt på möjligheten till intäkter är publikmängd då begränsning kan skapa svårigheter att hålla arrangemang med stor nog omsättning. Verkligheten för landets arrangörer är att man behöver arrangemang som drar en större publik för att kunna skapa ekonomi som ger utrymme för smalare arrangemang eller mer riskfyllda satsningar. En scen som klarar en publik mellan 300–500 personer ger möjligheter att balansera verksamheten som succesivt kan växa då arrangemangen ofta behöver en publik på över 200 personer för att gå jämnt upp.

7 Utmaningar och möjligheter

Idag befinner sig Borås musikliv i ett låst läge där bristen på platser att arrangera tillsammans med de ekonomiska förutsättningarna gör det svårt att kunna genomföra arrangemang och därmed möjligheten att organisera sig. Det privata näringslivet i staden har skapat vissa möjligheter som i samarbetet mellan Kanico och Undergrunden, men dessa är få, saknar långsiktighet och är på så vis sårbara. Samtidigt skapar bristen på aktörer och initiativ svårigheter för staden att hitta samverkansparter och vägar att rikta stöd och resurser.

Det är svårt att se en rent kommersiell lösning för en scen i den berörda storleken (300–500) om den också ska arbeta för ett brett utbud med mångfald.

Samtidigt finns begränsningarna i politiskt styrda verksamheter som kan stå i vägen för en växande scen i en miljö som snabbt behöver bevaka nya trender och utmaningar. Även principen om armlängds avstånd gentemot kulturen är viktig att upprätthålla. För att uppnå målen med en levande musikscen i staden behövs en struktur som möjliggör potentialerna utan att verka hämmande.

En professionell musikscen behöver även tillgång till servering av mat och dryck. Här kan samarbeten med lokal serveringsverksamhet eller egen drift vara möjliga lösningar. Verksamheten behöver därför inrymmas i lokaler som möter de kraven ett fullt utrustat kök med bar innebär.

En organisation som bygger på flera olika verksamheter behöver vara lyhörd för publik och arrangörer för att kunna skapa sin legitimitet och identitet. Balansen mellan de olika delarna av verksamheten behöver bevakas. En scen som lutar för tungt åt ungdomsverksamheten kan lätt avfärdas som ”ungdomsgård” och därmed få svårt att attrahera arrangörer med annat fokus. Blir verksamheten beroende av kommersiella arrangemang hotas bredden på innehåll då de smalare arrangemangen kan få stå åt sidan för mer lönsamma bokningar. Relationen till stadens övriga scener kan därför bli lidande om utbudet blir för likartat. Det finns även risk att förlora möjligheterna att bygga verksamhet som främjar tillväxt i arrangörsleden och ungas deltagande i kulturlivet om endast en typ av aktör ges för mycket utrymme.

Arrangörens betydande roll för musklivet och dess begränsade förutsättningar framkommer av Kulturrådets utredningar. För att kunna bygga ett hållbart stöd som riktas till en bredare grupp arrangörer som samtidigt skapar möjlighet för nya arrangörer att växa fram behövs mer än bara direkta ekonomiska stöd. Det behövs lokaler att arrangera på, platser som gynnar en bredd av arrangemang och aktörer. En plats som är dimensionerad för att arrangörer ska ges möjlighet att bygga ekonomisk hållbar verksamhet och samtidigt skapar förutsättningar för långsiktig utveckling.

I Borås finns få lokala arrangörer kvar, dock ser många regionala och nationella arrangörer och bokningsbolag potential för verksamhet i staden. Utbudet av turnerande artister för en scen i mellanstorleken är stort och tilltalar breda målgrupper. Det finns förutsättningar för publikutveckling i en kommun med över 100 000 invånare och ett upptagningsområde som sträcker sig över en stor del av regionen. Ett publikarbete som kan ske i samverkan med stadens övriga musikscener och vara till nytta för hela stadens och regionens muskliv.

Västra Götalandsregionens förvaltning för kulturutveckling ser möjligheterna för bred samverkan och har genom samarbetsavtalet med Borås Stads kulturförvaltning ställt sig bakom aktivitetsplanen och ett fortsatt utvecklingsarbete kring populärmusiken. I regionens uppdrag 2022–2024 lyfts kommunerna som huvudsaklig målgrupp men där det professionella kulturlivet och arrangören pekas ut som specifika målgrupper. Samarbetsavtalet löper under tre år där förhoppningen är att i slutskedet kunna se Borås som tydlig mottagare av en mångfald av musikaliska uttryck och därmed vara en del av regionens kulturella infrastruktur på musikområdet.

Centrumbolaget Borås City är intresserade av att utveckla *Sommartorsdagarna*, de arrangemang som under 35 år fungerat som ett verktyg för att aktivera innerstaden under sommarmånaderna. Det nuvarande formatet anses ha spelat ut sin roll och nya former utreds. Här går det att lyfta frågan om hur dessa kan samverka med det lokala musikkivet. Hur kan man fortsätta använda modellen som ett verktyg för staden men med fokus på att bygga ny infrastruktur, där musikkivet och målsättningen av en levande stadskärna stärker varandra? Ett mer hållbart utbud av mindre arrangemang med högre frekvens året runt skulle kunna vara en metod att utvärdera.

8 Sammanfattning

Intresset för livemusik ökar stadigt och populärmusiken representerar en mångsidig samling genrer och uttryck som tilltalar en bred publik. Samtidigt har möjligheterna att arrangera och uppträda minskat under de senaste åren. Borås har som påvisats här och i musikutredningen från 2019 en brist på scener i mellansegmentet, den typ av scener som står för en stor del av musikutbudet med flertalet arrangörer och upplevelser.

Behovet av en ny scen har lyfts av flera verksamheter lokalt, regional och nationellt, bland dem Kulturskolan, studieförbunden, arrangörer och nationella bokningsbolag. Stadens medborgare och studenter efterfrågar även de ett större utbud av kultur- och nattliv, vilket bekräftas av rapporter från Borås TME, enkätsvar från studentkåren i Borås och de utsålda konserterna på Klubb Undergrunden.

Arrangörerna är en central och drivande del av kulturlivets infrastruktur och stödet till dem avgörande för dess utveckling och fortlevnad. Arrangörerna agerar uppdragsgivare åt artister, konstnärer, tekniker, bokningsbolag, produktionsbolag och skapar arbetstillfällen och upplevelser. Avsaknaden av scener gör det svårt för befintliga arrangörer att arbeta och för nya att etablera sig. Utvecklingen hämmas också av bristen på långsiktiga samarbeten runt scen och publik. Scenens legitimitet skapas i samverkan mellan arrangören, artisten och publiken.

De samtal och intervjuer som utförts visar på en samsyn runt problematiken med bristande möjligheter för musikkivet i Borås. En viktig del av samtalet har också fokuserat på de förändringar Sveriges innerstäder står inför i och med den minskade handeln. Omstrukturering krävs där man behöver nya verksamheter för att aktivera stadsrummet. Här blir musiken och kulturen en viktig del i att skapa en levande stadskärna som ger goda förutsättningar för både handeln och mänskliga möten.

9 Slutsats

För att Borås ska kunna erbjuda ett aktivt och intressant musik- och nattliv behövs insatser från både privata aktörerna, civilsamhället och kommunen. Om man vill vara en attraktiv plats för sina invånare och locka nya besökare och aktörer behövs satsningar på den infrastruktur som bygger det kontinuerliga kulturlivet och utbudet. Det behövs utrymme för den lokala musikscenen och insatser för att morgondagens arrangörer ska kunna växa fram för att skapa det rum där fler ges möjlighet att kunna delta.

En av de största utmaningarna idag är bristen på samverkansparter i civilsamhället, och en tydlig intention från det offentliga. Det är svårt att hitta en mottagare som idag är mogen för uppdraget att utveckla en scenverksamhet på egen hand. Det finns intressenter som med stöd och tid skulle kunna fortsätta organisera sig, men incitament i form av en tydlig intention från Borås Stad och övriga intresserade aktörer behövs.

Det som förstudien rekommenderar är inte en kommunalt styrd eller förvaltd verksamhet utan en lösning med extern organisation som kan agera utifrån musikvärldens behov och villkor. Grunden för en sådan konstellation kan bestå av representation från de verksamheter som står bakom scenen och bedriver verksamhet där. En organisation som är personoberoende då den är byggd på representation och borgar för en stabil styrning av verksamheten med tydligt fokus på utveckling i samarbete med musiklivet i staden, regionen och landet.

10 Nästa steg

Innan man kan ta steget in i ett förverkligande av ett scenprojekt behövs en huvudman, en organisation som kan ansvara för drift av scenen. För att skapa möjligheter för ett alternativ att ta form behöver samtliga intressenter klargöra sina positioner. Tydliga intentioner skapar förutsättningar för eventuella initiativ att växa.

10.1 Staden

Kulturförvaltningen fortsätter att stötta enligt aktivitetsplanen i samarbete med Västra Götalandsregionens förvaltning för kulturutveckling. Med hjälp av det forumformat (Musikforum) som användes under musikutredningen 2019 kan det skapas en plattform för vidare utveckling tillsammans med scenens intressenter.

Fritids- och folkhälsoförvaltningen behöver inventera den egna musik- och ungdomsverksamheten samt ge möjlighet till denna att delta i samtalet och definiera sin roll i en möjlig framtida scenverksamhet. Även de mindre scenerna med kommunalt och regionalt stöd behöver utvecklas och tillgängliggöras samt uppdrag och strategier definieras för att skapa en sammanhållen infrastruktur där alla stadens musikscener ingår. Det behöver finnas möjlighet till en naturlig progression för stadens arrangörer och artister där alla stadier i utvecklingen från nybörjare till professionell aktör stöds.

Stadens intention behöver klargöras både internt och externt. På vilket sätt kan ett initiativ från civilsamhället eller näringslivet förvänta sig stöd från Borås Stad? Hur kan förvaltningarna och politiken tänka sig att samarbeta och stödja ekonomiskt för att förverkliga en ny scen för populärmusik?

De modeller som hänvisas till ovan med uppdrag för ungdomsverksamhet eller direkt föreningsstöd bör utredas vidare för att hitta en form som passar Borås.

10.2 Civilsamhället

Stadens musik- och föreningsliv behöver mobiliseras. Det behövs krafter som driver på och visar på viljan och önskemålen hos medborgarna och som kan vara del i samtalet och lösningen för en framtida scen. Här behöver man organisera sig i en form som möjliggör samverkan med staden. En ideell förening är ett av de tydligaste alternativen då det finns upparbetade samverkansformer och vägar att stötta både kommunalt, regionalt och statligt.

Studieförbunden behöver se över och tydligt definiera vilken roll de kan tänka sig ha ekonomiskt och organisatoriskt i en ny scenverksamhet. Vilken verksamhet vill man förlägga där och hur kan man bidra för att skapa ekonomiska förutsättningar för driften av en scen.

10.3 Näringslivet

Borås Citys planer på att omforma *Sommartorsdagarna* kan vara en utmärkt utgångspunkt för ett tätare samarbete mellan stadens närings- och musikliv. Här finns möjlighet att skapa samverkan som gynnar både kulturlivet och handeln i Borås innerstad. Som samtalspartner i det fortsatta arbetet kan man även agera representant för sina medlemmar och brygga mellan musiklivet och innerstadens näringsidkare.

Musiken som en del av Borås i ett destinationsperspektiv är även intressant att utreda. Hur arbetar andra städer i Sverige och omvärlden med musiken som verktyg för att aktivera stadsrummet? Här behövs Borås TME med sin kunskap om platsutveckling och destinationsfrågor. Med sina erfarenheter av att driva projekt i gränslandet mellan kultur och näringsliv kan man även vara en viktig resurs för fortsatt utveckling och eventuell implementering av en ny scenverksamhet.

11 Källförteckning

Vi fortsätter spela pop (men vi håller på att dö) (Thor Rutgersson, 2016)

Musikutredning 2019 (Dnr KUN 2018-00137 3.6.1.0)

Återrapportering av aktivitetsplan 2021, (Dnr KUN 2018-00137 3.6.1.0)

Drömmen om en ny och levande musikscen i Borås (Anton Hedberg, Klas Jonatan Andersson, Carl Nero och Ulf Andersson)

Arrangörer – Uppföljning och kartläggning av förutsättningar (Kulturrådet, 2021)

Kulturvanor i Sverige 1989–2018 Kulturfakta 2019:3 (Myndigheten för kulturanalys, 2019)

Stadsliv med människan i centrum (En delrapport av Cityindex från Fastighetsägarna och HUI Juni 2021)